

Kürşad Ertuğrul

TÜRK ROMANININ BİR OKUMASI: ‘TÜRK MODERNİ’Nİ KURMANIN ÜÇ YOLU

Bu çalışma Türk deneyimi içindeki üç farklı modern olma olanağına, Ahmet Hamdi Tanpınar, Oğuz Atay ve Orhan Pamuk’un romanlarının bir okuması üzerinden, ses vermektedir. Romanların çözümlemesi, ‘modernite’ ve modern varoluş kavramlarını, Paul Gilroy’un merkez ve kenar arasındaki ilişkiyi ters yüz edişi ile birlikte, toplumsal cinsiyet ilişkilerini göz önünde bulundurarak yeniden düşünmeye kapı açar. Bu çerçevede, Türk deneyimini, “öznenin kendini Doğu/Batı ayrımı içinde, ve üzerinden, oluşturması” ve “zamansallık” temaları üzerinden inceliyorum. Tanpınar’ın romanı ‘modernite’ye, Batılılaşma karşısında “otantik bütünü” yeniden üretilmesi kaygısının belirleyici olduğu, bireysellik karşıtı muhafazakar bir yanıtı temsil etmektedir. Pamuk’un romanları ise zıt bir konum alır; burada, modern olmak Batı bireyselliğinin tam bir tekrarı ile örtüşür. Öte yandan Atay’ın eserleri eleştirel, yaratıcı ve açık uçlu bir öz-yaratım sürecinin, öznelere, gerçekleştirilememiş olsa da, bireysel ve toplumsal özerkliğe doğru taşıdığı “gerçekten modern” bir olanağı açığa çıkarmaktadır.